

2018 -06- 07

Prof. dr hab. Leon Kieres

Wrocław, 4 czerwca 2018 r.

Szanowny Pan
Dziekan
Wydziału Prawa i Administracji
Uniwersytetu Warszawskiego
Prof. dr hab. Tomasz Giaro

Szanowny Panie Dziekanie,

pozwalam sobie przesłać recenzję rozprawy doktorskiej "Konstytucyjne aspekty energetyki jądrowej w orzecznictwie Federalnego Trybunału Konstytucyjnego oraz w ustaleniach niemieckiej nauki prawa konstytucyjnego", napisanej przez Pana mgr. Roberta Rybskiego.

Z wyrazami szacunku,

OPINIA

o rozprawie doktorskiej Roberta Rybskiego pt. *Konstytucyjne aspekty energetyki jądrowej w orzecznictwie Federalnego Trybunału Konstytucyjnego oraz ustaleniach niemieckiej nauki prawa konstytucyjnego*, Warszawa 2018.

1. Opiniowana rozprawa doktorska Pana Roberta Rybskiego poświęcona jest problematyce, która nie znalazła zainteresowania w nauce prawa konstytucyjnego oraz w doktrynie innych dyscyplin zaliczanych do prawa publicznego – zwłaszcza prawa administracyjnego czy publicznego prawa gospodarczego. Stwierdzenie to nie zawiera w swojej treści krytyki takiego stanu rzeczy. Polski system prawa, a zwłaszcza regulacje zaliczane do szeroko ujmowanego prawa energetycznego, wprawdzie wypełniają także ujęcia normatywne różnych aspektów energetyki jądrowej. Znajdujemy w nich również unormowania odnośnie wytwarzania energii elektrycznej z wykorzystaniem paliwa jądrowego – w tym inwestycji w zakresie obiektów energetyki jądrowej. Pogląd ten odnosi się zwłaszcza do prawa atomowego oraz regulacji w zakresie zadań państwa odnoszonych do rozwoju energetyki jądrowej. Problematyka ta nie jest jednak jeszcze przedmiotem szerokiej tematyki oraz szczegółowej refleksji naukowej w odpowiednich dyscyplinach prawa publicznego lub prawa prywatnego. Pozostaje także poza przedmiotem orzeczeń sądów powszechnych czy sądownictwa administracyjnego. Problematyka prawa atomowego – zwłaszcza energetyki jądrowej nie jest też reprezentowana w orzecznictwie polskiego Trybunału Konstytucyjnego – poza wybranymi aspektami szczegółowymi (sprawy pracownicze czy zastosowanie materiałów promieniotwórczych w działalności leczniczej).

Stan prawa w państwie, które w swoich zamiarach rozwoju energetyki uwzględnia również udział energetyki jądrowej, różni się od ujęć regulacyjnych obowiązujących w państwie, które korzysta z tego źródła dostaw energii

elektrycznej od wielu lat. Autor skoncentrował swoją uwagę badawczą właśnie na analizach regulacji prawnych państwa, którego wieloletnie doświadczenia z energetyką jądrową mogą służyć jako źródło refleksji naukowej, ogarniającej właściwe rozwiązania prawne ogólne lub odnoszone do wybranych i szczegółowych zagadnień (problemów), istotowo związanych z szeroko pojmowaną energetyką jądrową (inwestycje w zakresie obiektów energetyki jądrowej, materiały jądrowe – paliwo jądrowe, odpady promieniotwórcze i wypalone paliwo jądrowe).

Prawodawstwo Niemiec kształtują rozwiązania prawne, tworzone przez lata nabywania doświadczeń praktycznych, wynoszonych z działalności podmiotów wytwarzających energię elektryczną w obiektach energetyki jądrowej oraz aktywność podmiotów – zwłaszcza organów i instytucji wykonujących zadania publiczne czy też władztwo publiczne wobec podmiotów, wykonujących działalność związaną z energetyką jądrową (produkcja energii, unieszkodliwianie materiałów radioaktywnych, składowanie odpadów radioaktywnych, ich transport).

Przyjmowane w prawie niemieckim regulacje, obejmujące zagadnienia energetyki jądrowej, poddawane były licznym weryfikacjom przez konfrontowanie ich treści ze stanowiskiem ujętym w niemieckiej Ustawie Zasadniczej. Autor niewątpliwie ma rację, że zakorzenione w tej Ustawie Zasadniczej orzecznictwo Federalnego Trybunału Konstytucyjnego w sprawach energetyki jądrowej w sposób istotny przesądzało o rozwoju ustawodawstwa federalnego czy krajów związkowych. Pogląd ten obejmuje przede wszystkim zagadnienia natury zasadniczej, odnoszące się zwłaszcza do ochrony wolności przedsiębiorczości czy też innych podstawowych praw i wolności obywatelskich, a zestawiane z obowiązkami władz publicznych co do ustalania odpowiednich warunków dla wytwarzania i dostaw energii elektrycznej. Trybunał zajmował się również szczegółowymi i wybranymi problemami, ujętymi w kontrolowanych regulacjach prawnych, które pozostawały w istotowych związkach z prawami i wolnościami jednostki i ich ochroną konstytucyjną.

Zagadnienia wyznaczone przez obecność energetyki jądrowej w systemie energetycznym Niemiec są obecne nie tylko w rzeczywistości gospodarczej tego państwa. Stanowią one także źródło inspiracji dla FTK w związku z kierowanymi

do niemieckiego sądu konstytucyjnego sprawami, które wywołują nowe inicjatywy legislacyjne oraz kreowane przez nie skutki w sytuacji podmiotów, objętych właściwością regulacyjną przyjmowanych rozwiązań prawnych w sferze energetyki jądrowej. Wybór przez Autora głównego celu pracy uznaję tym samym za właściwy i zarazem ważny z uwzględnieniem jego wartości naukowych.

Robert Rybski słusznie przyjął, że sama analiza regulacji konstytucyjnych oraz weryfikowanych z nimi regulacji normatywnych, odpowiednich dla analizowanych zagadnień nie wystarczy dla poznania tożsamości prawa niemieckiego, właściwego dla energetyki jądrowej. Rozwiązania dylematów rozumienia ujęć normatywnych znajdujemy bowiem w istocie w orzecznictwie FTK. Zarazem jest ono źródłem inspiracji dla przyjmowanych rozwiązań prawnych, kształtowanych wobec nowych zjawisk i problemów, które niesie energetyka jądrowa.

Niemiecki FTK w swoich orzeczenia pokazuje nie tylko na właściwą interpretację Ustawy Zasadniczej oraz rozwiązań prawno-międzynarodowych przy weryfikacji rozwiązań stanowionych przez władze publiczne. Szczególnie znaczenie w ocenach Trybunału prawa energetyki jądrowej jest przyznawane kontekstowi ekonomicznemu lub społecznemu obowiązywania tych rozwiązań. Z rozważań rozprawy, zwłaszcza uwzględniających sporządzane przez FTK analizy stanowiska niemieckiego ustrojodawcy, wyraźnie wynika wrażenie ich zakorzenienie właśnie w kontekście społecznym rozumienia czy obowiązywania (przestrzegania) odpowiednich dla prawa energetyki jądrowej instytucji prawnych. Aktualność problematyki, wyznaczonej przez temat rozprawy, właśnie w sposób szczególny determinują owe konteksty społeczne czy ekonomiczne przyjmowania i interpretowania zwłaszcza podstawowych regulacji prawnych, co w sytuacji FTK odnoszone jest do rozwiązań Ustawy Zasadniczej. Z analiz dysertacji widać wyraźnie, jak istotne znaczenie w ocenach rozwiązań prawnych FTK przywiązuje do skutków społecznych lub ekonomicznych (gospodarczych) weryfikowanych rozwiązań normatywnych.

Autor ocenianej rozprawy w szerokim zakresie przywołuje również aspekty polityczne, towarzyszące zwłaszcza procesom tworzenia prawa, które było kontrolowane przez FTK. W analizach odpowiednich regulacji prawnych wskazuje tym samym na ich źródła ulokowane na polu, wiążanym z

aktywnością partii politycznych czy innych instytucji, których aktywność wiązana jest z uprawianiem szeroko rozumianej polityki. Tak określona płaszczyzna rozważań przewija się w zasadzie przez całą pracę, w której przywoływano jako inspirację dla analizowanych regulacji prawnych zamiar rezygnacji z energetyki jądrowej oraz – w konsekwencji – wygaszenia reaktorów jądrowych. Rozważania poświęcone tej stronie prawa energetyki jądrowej widzimy zwłaszcza w prezentacjach genezy analizowanych przez FTK rozwiązań prawnych. Praca ma tym samym walor wszechstronnego ujęcia orzecznictwa Trybunału, analizowanego jednak przede wszystkim z uwzględnieniem wyłożonych przez FTK kryteriów zgodności prawa z wartościami wywodzonymi z Konstytucji. W tak ujętym polu analiz w sposób szczególny uwaga badawcza skupiona została na bezpieczeństwie oraz problemach szczegółowych, które materializują i aktualizują owo bezpieczeństwo w określonych warunkach gospodarczych i społecznych.

Konsekwencję Autora w analizach badawczych przez wszechstronne i wielopłaszczyznowe ujmowanie wyróżnionych problemów widać zwłaszcza w rozważaniach, w których Doktorant zestawia dwie kategorie interesu – publiczny i indywidualny oraz dopuszczalny konstytucyjnie stopień ich ochrony. Autor wykazuje, że separowanie tych dwóch kategorii interesu nie służy właściwej ochronie woli niemieckiego ustrojodawcy. Wartością pracy jest zwłaszcza wykazanie, że kategoria interesu publicznego i ujęte w jego treści wartości pozostaje w istotowych relacjach z praktycznymi, wręcz technicznymi warunkami przesądzającymi o elementach treści ocenianych konstytucyjnie regulacji czy też ich urzeczywistniania. Warunki te w wielu sytuacjach przesądzają o obowiązku uwzględniania przez ustawodawcę interesu jednostek (osób lub jednostek organizacyjnych), które doświadczają skutków energetyki jądrowej wywoływanych przez postępy techniki lub zmiany w organizacji wykonywania przez władze publiczne zadań i obowiązków wobec wywodzonych z Ustawy Zasadniczej obowiązków – zwłaszcza odnośnie bezpieczeństwa w energetyce jądrowej.

Autor w sposób kompetentny oraz zajmujący uwagę czytelnika narracją o wskazanych wyżej aspektach społecznych lub gospodarczych stanowienia czy też stosowania prawa, przedstawił szczególną rolę FTK w rozwoju prawodawstwa niemieckiego i jego wpływie na postępy legislacji oraz poglądy

doktryny, formułowane w analizach instytucji prawa energetyki jądrowej. Wartością pracy, być może nie zawsze dostrzeganą przez jej Autora - jest tym samym ukazanie pozytywnej roli sądu konstytucyjnego w procesach interpretacji prawa – zwłaszcza w sytuacjach konfliktów społecznych, pobudzanych przez ujęcia normatywne zjawisk o szczególnej nośności społecznej czy politycznej.

Rozprawa doktorska Roberta Rybskiego niewątpliwie należy do wartościowych w przyjętej metodzie badawczej. Uwaga badawcza została skupiona na odpowiednich dla jej celu rozwiązaniach Ustawy Zasadniczej i zestawianych z nimi regulacjach ustawowych czy też zawartych w innych aktach normatywnych, zaliczanych do prawa energetyki jądrowej. Uwzględniono również właściwe regulacje prawno-międzynarodowe.

W ten sposób Autor przedstawił czytelnikowi nie tylko właściwe rozwiązania prawne, które tworzą porządek normatywny prawa energetyki jądrowej. Zestawiając je ze sobą podjął zarazem udaną i wartościową nie tylko w aspektach poznawczych próbę ich usystematyzowania oraz – w konsekwencji – hierarchizacji. Oczywiście, tak jak to wynika z wyzwań kształtowanych przez temat pracy, w badaniach kierowano się w istotnym stopniu stanowiskiem FTK, przekazywanym w odpowiednich orzeczeniach trybunałskich. Wyznaczony w ten sposób zamiar badawczy pozwolił na wykazanie zjawisk, które podlegają szczególnej uwadze doktryny w analizach prawa energetyki jądrowej z uwzględnieniem konstytucyjnych rygorów stanowienia źródeł tego prawa czy jego obowiązywania. Pogląd ten odnosi się zwłaszcza do policentryzacji uprawnień do stanowienia regulacji prawnych czy ich prywatyzacji. Poddane one zostały charakterystyce, w których uwzględniono konstytucyjne (Ustawa Zasadnicza) zasady tworzenia prawa oraz jego hierarchizacji. Autor wskazał zarazem, jak praktyka tworzenia prawa energetyki jądrowej aktualizuje rozumienie wymogów konstytucyjnych oraz operacjonalizuje regulacje konstytucyjne odpowiednio do postępów w naukach technicznych, których wyniki są aplikowane w energetyce jądrowej.

Osiągnięcie tak wyznaczonego zamiaru badawczego nie byłoby możliwe bez specjalistycznej wiedzy – także o charakterze technicznym o zagadnieniach budowy urządzeń energetyki jądrowej, produkcji energii elektrycznej w elektrowniach jądrowych oraz utylizowania i składowania paliwa jądrowego.

Wiedza ta pozwoliła Autorowi nie tylko na kompetentną ocenę prawodawstwa czy odpowiednich orzeczeń FTK. Autor prowadzi swoje analizy nad prawem i orzecznictwem FTK także przy uwzględnieniu ich spójności z doświadczeniami nauki i praktyki w dziedzinie, która wymaga od ustawodawcy szczególnej refleksji przy normatywnym ujmowaniu zjawisk gospodarczych, społecznych czy ze sfery szeroko pojmowanej polityki. Wiedzę Doktoranta o opisywanych zjawiskach i problemach, które współcześnie wyznacza energetyka jądrowa widać zwłaszcza w analizach nad zagadnieniami szczegółowymi: instalacje, produkcja, odpady radioaktywne i ich składowanie (transport, obróbka powtórna zużytego paliwa, wygaszanie reaktorów, dekontaminacja obiektów).

Szczególne miejsce w katalogu problemów, które Autor wysunął przed pozostałe w rozważaniach, zajmują: wieczyste składowanie odpadów radioaktywnych oraz koncepcja ryzyka nie dającego się uniknąć (*Restrisiko*). W istocie - to analizy nad tymi problemami prowadzą do konstytucyjnego rozumienia energetyki jądrowej przez FTK. Stwierdzam, że rozważania w tym zakresie rozprawy przesądzają o jej wartości. Uznaję bowiem ocenianą dysertację za pracę, która nie tylko spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim. Zaliczam ją do opracowań wyróżniających się wysoką wartością analiz naukowych, potwierdzających szczególną wiedzę Autora o prawie, badanym orzecznictwie oraz poglądach doktryny – zwłaszcza niemieckiej nauki prawa konstytucyjnego i prawa administracyjnego.

Wyniki merytorycznej ocenianej pracy niewątpliwie pozwalają zarazem na sformułowanie poglądu, że Autor samodzielnie rozwiązał ważne zagadnienie naukowe. Wskazał na szczególną rolę niemieckiego sądu konstytucyjnego w analizach nad stanowiskiem i wolą ustrojodawcy odnośnie problemów o szczególnej doniosłości społecznej i gospodarczej jakie niesie współcześnie energetyka jądrowa. Pokazał zarazem nie tylko na ujęcia i oceny, przyjęte w orzecznictwie niemieckiego sądu konstytucyjnego, odpowiednie dla tematu pracy regulacji prawa konstytucyjnego. Wskazał zarazem na drogę, którą FTK wyznaczał przy rozwiązywaniu konkretnych problemów konstytucyjnych. Trybunał przyjmował, że ocena zgodności regulacji normatywnych z Ustawą Zasadniczą wymaga uwzględnienia w istotnym stopniu doświadczeń z energetyką jądrową, wyróżnianych przez uwzględnianie współczesnych problemów społecznych, gospodarczych oraz ze sfery „czystej” polityki.

Za wartość ocenianej rozprawy uznaję również sposób prezentowania poglądów i ocen Autora oraz wyników badań. Autor przedstawia czytelnikowi w zajmującej narracji problemy ogólne i szczegółowe z dziedziny energetyki jądrowej. Sposób ich prezentacji pobudza do refleksji nad złożonością charakteryzowanych problemów, ujmowanych w analizach nad treścią regulacji prawnych, ich obowiązywaniem w społeczeństwie, weryfikowanych przez uwzględnianie postępów nauk szczegółowych, zajmujących się technicznymi lub organizacyjnymi zagadnieniami energetyki jądrowej czy też poddawanych ocenom z uwzględnieniem interesów partii politycznych.

2. Systematyka rozważań prezentowanych w pracy pozwoliła Doktorantowi na ich ułożenie w rozdziały, które zawierają analizy wzajemnie powiązane ze sobą. Związek ten wyznaczają problemy konstytucyjne energetyki jądrowej, ujmowane w orzeczeniach Federalnego Trybunału Konstytucyjnego. Autor w zasadzie uwzględnił wszystkie podstawowe i istotne dla tego sektora działalności publicznej i prywatnej problemy konstytucyjnoprawne. Wyżej wskazałem na szczególne znaczenie ujęć regulacyjnych polityki energetycznej, bezpieczeństwa jądrowego oraz ocen ryzyk, związanych z energetyką jądrową. Związane z tymi problemami podstawowymi dla energetyki jądrowej oraz ujmujących tę dziedzinę gospodarki ujęć regulacyjnych są zagadnienia szczegółowe, a ich analizy z uwzględnieniem stanowiska FTK zostały pomieszczone w odpowiednich rozdziałach pracy. Przejdę do ich omówienia w kolejności odpowiadającej układowi ocenianej pracy, który wyznacza kolejność jej rozdziałów.

Pierwsze dwa rozdziały w istocie nie tylko wprowadzają do analiz nad właściwymi i szczegółowymi problemami, które niesie energetyka jądrowa dla ustawodawcy oraz Federalnego Trybunału Konstytucyjnego, oceniającego ich zgodność z Ustawą Zasadniczą. Stanowią one wartość samą w sobie przez wyróżnienie problematyki, która stanowić może przedmiot odrębnego i swoistego w ujęciach normatywnych oraz poglądach doktryny dziedzin prawa publicznego (konstytucyjny system prawa Niemiec, polityka energetyczna jako szczególne zadanie państwa, udział podmiotów prywatnych w działaniach podejmowanych dla jej realizacji, bezpieczeństwo energetyczne i spojrzenie na nie przez środki gwarancyjne, zapewniające spełnienie oczekiwań ustrojodawcy oraz społeczeństwa odnośnie jego zapewnienia w energetyce jądrowej).

Podstawowy zamiar badawczy Autora dysertacji, jakim jest analiza orzecznictwa FTK, stanowił inspirację do przedstawienia czytelnikowi układu systemu prawa Niemiec ze szczególnym zwróceniem uwagi o miejscu w nim Ustawy Zasadniczej. Autor przedstawił Ustawę zasadniczą nie tylko jako źródło wartości, które uwzględnia FTK w swych ocenach. Zwrócił także uwagę na związki między Ustawą Zasadniczą a innymi źródłami normatywnie (decyzje kierunkowe) ustalającymi swoiste kategorie miar, uwzględniane w ocenach regulacji prawnych, które akty Republiki Federalnej lub krajów związkowych przyjmują dla energetyki jądrowej. Wyróżnienie właściwych dla energetyki jądrowej unormowań prawnych oraz wskazanie na zależności między nimi zwróciło uwagę Autora na dwa podstawowe zagadnienia, które inspirowały FTK przy rozpatrywaniu stanowiska niemieckiego ustrojodawcy wobec regulacji należących do prawa energetyki jądrowej.

Ważnym ustaleniem w tej części pracy jest wskazanie na bezpieczeństwo energetyczne jako szczególną funkcję państwa i jego władz publicznych. Wskazano na związanie owego bezpieczeństwa z polityką społeczną, która determinuje kierunki aktywności państwa w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego jako szczególnego wyrazu polityki społecznej. Zgadzam się ze stanowiskiem charakteryzującym wskazany wyżej układ relacji między polityką społeczną i bezpieczeństwem energetycznym, w którym bezpieczeństwo energetyczne jest funkcją realizacji polityki społecznej, istotowo związaną z obowiązkami państwa właśnie odniesionymi do podejmowania inicjatyw i ich realizacji dla tak określonej polityki społecznej. Wywiedzenie z analiz nad orzecznictwem FTK powyższego ustalenia pozwala na prowadzenie badań nad ochroną interesu jednostki w związku z ocenami konstytucyjności prawodawstwa niemieckiego.

Trybunał, nadając szczególne znaczenie bezpieczeństwu energetycznemu, przyrównuje kryjące się w nim treści do bezpieczeństwa żywności. Tak ustalona ranga bezpieczeństwa energetycznego, którego ochronę determinują względy ochrony interesu publicznego, pozwala FTK na odpowiednie przyporządkowanie interesu indywidualnego (jednostki) do wartości, związanych z ochroną bezpieczeństwa energetycznego. Rozważania kolejnych rozdziałów wyraźnie pokazują, że FTK nie autonomizuje ochrony interesu indywidualnego w związku z energiką jądrową i ujmuje ją

regulacjami prawnymi. Ochrona interesu jednostki w regulacjach energetyki jądrowej wymaga jednoczesnego spojrzenia na nią z perspektywy ochrony interesu społecznego, który związany jest przede wszystkim z bezpieczeństwem energetycznym. To na państwie tym samym, a nie na jednostce spoczywa odpowiedzialność z owo bezpieczeństwo. FTK wskazuje zarazem na deficyt regulacyjny w aktach prawa energetycznego, który odnosi do społecznego jej wymiaru, ale przywoływanego także przez wskazywanie na wymogi ochrony interesu indywidualnego (zapewnienie dostaw nieprzerwanych energii elektrycznej).

Autor wywodzi z orzecznictwa Trybunału, że to na Państwie ciąży odpowiedzialność za bezpieczeństwo energetyczne, a przywiązanie do państwa tej odpowiedzialności jest swego rodzaju funkcją gwarancyjną ochrony interesu publicznego. Odpowiedzialność jest zarazem zrelatywizowana względami ochrony środowiska oraz postępami techniki. Jej rozwój odpowiednio kształtuje treść odpowiedzialności za bezpieczeństwo energetyczne w tym sensie, że ocena realizacji obowiązków państwa dla ochrony interesu publicznego przez zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego wymaga uwzględnienia także wymogów odniesionych do ochrony środowiska oraz weryfikowania możliwości prowadzenia właściwej polityki przez uwzględnianie rozwoju technik stosowanych w energetyce jądrowej (rola ustawodawcy - s. 42).

Uwzględnianie postępów techniki w ocenach realizacji wymogów ochrony (zapewnienie) bezpieczeństwa energetycznego należy do obowiązków państwa także w związku ze szczególnym znaczeniem infrastruktury energetyki jądrowej, która jest charakteryzowana w kategorii wysokiego ryzyka. FTK widzi swoją rolę w tak ujętym układzie przesłanek, uwzględnianych przy weryfikacji konstytucyjnej aktów prawa energetyki jądrowej (s. 44). Wreszcie – FTK broni miejsca energetyki jądrowej w systemie energetycznym państwa, mimo wielu ryzyk społecznych czy gospodarczych, które ona niesie. Uznaje ją bowiem za technologię przejściową wytwarzania energii elektrycznej. Pozwala ona na odchodzenie od „wykorzystywania wysokoemisyjnych źródeł wytwarzania energii” (s. 82), co jest jednak pewną wartością energetyki jądrowej. Wartością tej części pracy, wprowadzającej do szczegółowych nurtów rozważań, jest więc zrekonstruowanie z orzeczeń FTK pola aktywności orzeczniczej, które Trybunał wyznaczył „dla siebie”. Z pewną rezerwą podchodzę do oceny tak

wyznaczonego pola aktywności Trybunału jako pasywnej (s. 44). Przeczą jej bowiem dalsze rozważania, poświęcone analizom judykatów trybunalskich w wielu sprawach z dziedziny energetyki jądrowej.

Udział podmiotów prywatnych w realizacji zadań publicznych w energetyce jądrowej stanowi odrębną wartość w rozważaniach rozdziału I. Autor wykazał, że postępująca prywatyzacja realizacji zadań publicznych, oceniana z perspektywy tworzenia właściwych regulacji prawnych prowadzi do policentryzacji stanowienia prawa w energetyce jądrowej oraz – w istocie – do prywatyzacji stanowienia prawa w tej dziedzinie gospodarki jako zjawisko swoistej ucieczki od kompetencji podmiotów o statusie publicznoprawnym, uprawnionych do wykonywania funkcji regulacyjnej, określanej jako zarządzanie prawem energetyki jądrowej. Ucieczka ta jest swoistym refleksem prywatyzacji dostaw energii wytwarzanej przez energetykę jądrową.

Prywatyzacja stanowienia prawa w energetyce jądrowej wyzwała zarazem zainteresowanie władz publicznych, zwłaszcza ustawodawcy federalnego oraz krajów związkowych, wzmacnianiem funkcji nadzorczych ze strony właściwych organów, co prowadzi do pogłębiania aktywności legislacyjnej, podejmowanej przez prawodawców publicznych (s. 56 i n.). Autor omówił zarazem odpowiednie orzeczenia FTK, w których poddano weryfikacji rozwiązania o pomocy publicznej dla prywatnych operatorów reaktorów jądrowych. W orzeczeniach tych, usprawiedliwiających udzielanie pomocy publicznej, przywoływano wyróżnione wyżej prospołeczne aspekty dostaw energii elektrycznej przez energetykę jądrową.

Orzecznictwo FTK ujmuje w swojej treści problemy szczegółowe, wyzwalane spojrzeniem na energetykę jądrową z uwzględnieniem interesu jednostek (podmiotów prywatnych). Autor omówił w tej części analiz rozdziału I ujęcia regulacyjne wyłączenia na rzecz energetyki jądrowej. Za szczególnie interesujące uznaje rozważania na temat prawnych ocen wyłączenia na rzecz podmiotów prywatnych (prywatni operatorzy reaktorów jądrowych). Zjawisko to wyzwało oczywiście reakcję ze strony FTK przez formułowanie stanowiska o granicach takiego wyłączenia oraz jego przesłanek. Doktorant wskazał na dobro ogółu jako przesłankę prywatyzacji na rzecz energetyki jądrowej (np. dla budowy infrastruktury wysokiego ryzyka) – także przez przywoływanie orzeczeń FTK, w których wskazywał na granice dopuszczalnego

